

SPIS TREŚCI

PODZIĘKOWANIA	13
ZAGADNIENIA WSTĘPNE	15
1. Cel pracy.....	15
2. Stan badań	17
3. Metoda	23
4. Charakterystyka źródeł	26
5. Zakres czasowy i topograficzny. Kompozycja pracy	27
6. Uwarunkowania ideowe sztuki baroku czeskiego. Zarys problemu	29
7. Idea <i>ordo militaris</i> w czasach nowożytnych. Ogólna charakterystyka zjawiska.....	31
ROZDZIAŁ I. SZPITALNICY CZY RYCERZE? PROBLEM STATUSU ZAKONU KRZYŻOWCÓW Z CZERWONĄ GWIAZDĄ	35
1. <i>Fratres hospitalis Sancti Francisci</i> . Powstanie i rozwój zgromadzenia w Czechach i na Morawach.....	35
2. <i>Fratres hospitalis Sanctae Elisabethae</i> . Początki działalności zgromadzenia na Śląsku	39
3. <i>Consuetudinem fratrum Domus Theutonicorum</i> . Przejawy „militaryzacji” zakonu w średniowieczu	40
4. <i>Contra haereticos pugnarunt</i> . Proces klerykalizacji zakonu	43
5. <i>Ritter der rothen Stern</i> i <i>Magnus Magister</i> . „Rycerscy” przełożeni zakonu	45
6. <i>Unus est magister vester</i> . Rycerski ingres mistrza Waldsteina	47
7. <i>Sacer Ordo Militaris Crucigerorum cum rubea stella</i> . Oficjalne uznanie rycerskiego statusu zakonu	50
8. <i>Sacer Militaris et Equestris exemptus Ordo Crucigerorum</i> . Zabiegi śląskiej gałęzi zgromadzenia o tytuł rycerski	56
9. <i>Quod noster ordo sit vere equestris et militaris</i> . Uwieńczenie zabiegów śląskich krzyżowców o tytuł rycerski	64

ROZDZIAŁ II. DEMONSTRACJA PRZYNALEŻNOŚCI KRZYŻOWCÓW
Z CZERWONĄ GWIAZDĄ DO RODZINY ZAKONÓW RYCERSKICH
W RÓŻNYCH SFERACH DZIAŁALNOŚCI ZGROMADZENIA 68

1. *Sancta Helena ordinem crucigerorum instituit*. Historiografia zakonna .. 68
2. *Cum Magistro Melitensi*. Relacje krzyżowców z czerwoną gwiazdą z zakonami rycerskimi 81
3. *Crux aurea pendula*. Rycerskie atrybuty i ceremonie w czasach nowożytnych. 85
4. *Particula de Sacra Cruce*. Relikwie jerozolimskie. 87
5. *Inventio Crucis festimus*. „Rycerskie” uroczystości krzyżowców z czerwoną gwiazdą 90

ROZDZIAŁ III. WĄTKI RYCERSKIE I KRZYŻOWE W IKONOSFERZE
KLASZTORU ŚW. FRANCISZKA PRZY MOŚCIE KAROLA W PRA-
DZE 96

1. *Crucigeri ex Palestina huc venientes*. Ceremonia położenia kamienia węgielnego 96
2. *Quasi Vestimentum Ducale*. Strój ceremonialny i insygnia mistrzów generalnych 99
3. *Sacri Militaris Ordinis Generalis Magister*. Portrety mistrzów generalnych 102
4. *Clypeorum insignia Christus scripserat*. Rzeźby Św. Helena, Konstantyn, Salwator oraz Matka Boska Bolesna 106
5. *Militia Constantini*. Malowidła na sklepieniach generalatu 110
6. *Victoria Constantini in virtute S.(anctae) Crucis*. Obrazy z refektarza ... 112
7. *Miles et martyr*. Obraz Św. Jerzy walczący ze smokiem 113
8. *Crucem tuam adoramus Domine*. Oratorium klasztoru św. Franciszka .. 116
9. *Et livore eius sanati sumus*. Obrazy ze szpitala 117
10. *Officium Proprium Sanctorum Sacri et Militaris Ordinis Crucigerorum*. Obraz Święci zakonu krzyżowców gwiazdzystych 118

ROZDZIAŁ IV. MANIFESTACJA RYCERSKIEGO STATUSU KRZYŻOWCÓW
Z CZERWONĄ GWIAZDĄ W PROGRAMIE IDEOWYM KOŚCIOŁA
ŚW. FRANCISZKA SERAFICKIEGO W PRADZE 120

1. Okoliczności fundacji barokowej świątyni 120
2. *Invocabunt me, et ego exaudiam*. Konsekracja świątyni 123
3. *Pictor famosus*. Aranżacja wnętrza 124
4. *Ad normam Crucis*. Plany kościoła i ich wymowa ideowa 127
5. *Sacrum Sanctuarium Crucis*. Wymowa ideowa bryły świątyni i artykulacji architektonicznej jej fasady 131
6. *Haec est arbor vitae*. Treści ideowe reliefów fasady 133
7. *Arma Christi*. Posągi aniołów na attyce fasady 142

8. <i>Purpura Regis, id est Passio Christi</i> . Symbolika barwy okładzin marmurowych	144
9. <i>Verbum caro factum est</i> . Treści ideowe malowideł prezbiterium	144
10. Posągi świętych w niszach	149
11. <i>Ordo militaris crucigerorum regulae Sancti Augustini</i> . Treści ideowe ołtarza głównego	152
12. <i>Crux triumphat</i> . Treści ideowe ołtarza Krzyża Świętego	158
13. <i>Et qui vidit, testimonium perhibuit</i> . Wątki chrystologiczne w ołtarzu Wniebowzięcia NMP	160
14. <i>Hoc signum Crucis erit in coelo — in hoc signo vinces</i> . Treści ideowe malowideł Reinera	164
15. <i>In medio virgulti spinoli</i> . Relikwiarze	170

ROZDZIAŁ V. WĄTKI JEROZOLIMSKIE I RYCERSKIE W FUNDACJACH ARTYSTYCZNYCH ZGROMADZENIA NA NOWYM MIEŚCIE ORAZ W OKOLICACH PRAGI

176

1. <i>De Vicu Theutonicorum</i> . Kościół św. Piotra na Poříčí w czasach baroku ..	176
2. <i>E Palestina Bethlehemitae huc venervnt</i> . Program ideowy kościoła św. Jerzego w Hloubětínie	180
3. <i>Martinus adhuc catechumenus hac me veste contexit</i> . Treści ideowe kościoła św. Marcina w Tursku	184
4. <i>Militia Crucis semper laetetur</i> . Program ideowy kościoła Wniebowzięcia NMP i św. Maurycego w Řevnicach	186
5. <i>Schloß Dobřichowitz</i> . Ikonosfera zamku w Dobřichovicach	196
6. Zamek w Ďáblicach	201

ROZDZIAŁ VI. KRZYŻ I GWIAZDA. GLORYFIKACJA ZAKONU KRZYŻOWCÓW W JEGO FUNDACJACH ARTYSTYCZNYCH W PÓŁNOCNO-ZACHODNICH CZECHACH

206

1. <i>Tota pulchra es amica mea</i> . Kompleks pielgrzymkowy w Chlumie sv. Maří	207
2. <i>Militari Ordini suo in perpetuum propugnaculum</i> . Kościół św. Marii Magdaleny w Karlovych Varach	233
3. Kościół Wniebowzięcia NMP w Kynšperku nad Ohří	244
4. <i>Crucifixus ab igne</i> . Kościół św. Wacława w Lokti	246
5. Komandorie w Chebie i w Moście	249

ROZDZIAŁ VII. TWIERDZA ŚW. HIPOLITA. WĄTKI RYCERSKIE W SZTUCE KRZYŻOWCÓW Z HRADIŠTĚ U ZNOJMA

253

ROZDZIAŁ VIII. DEMONSTRACJA STATUSU *ORDO MILITARIS* W FUNDACJACH ARTYSTYCZNYCH ŚLĄSKICH KRZYŻOWCÓW Z CZERWONĄ GWIAZDĄ

273

1. <i>Domus Ducalis Sancti Mathiae</i> . Klasztor i kościół św. Macieja we Wrocławiu	273
2. <i>Aedes construxerat aere</i> . Kościół św. Małgorzaty w Gajkowie.	304
3. <i>Divi archistrategi Michaeli</i> . Komandorie św. Michała w Świdnicy i św. św. Piotra i Pawła w Ziębicach	309
4. Zamek w Leśnicy.	323
ROZDZIAŁ IX. PRZEJAWY RYCERSKIEJ RANGI ZGROMADZENIA W SZTUCE KRZYŻOWCÓW BRATYSŁAWSKICH I WIEDEŃSKICH 331	
1. Komenda św. św. Marcina i Leopolda w Bratysławie.	331
2. Komenda św. Karola Boromeusza w Wiedniu	335
PODSUMOWANIE	338
LISTA SKRÓTÓW	357
BIBLIOGRAFIA	359
ANEKS	377
SUMMARY	399
INDEKS POSTACI HISTORYCZNYCH	407
INDEKS MIEJSCOWOŚCI	413
INDEKS IKONOGRAFICZNY	417
SPIS ILUSTRACJI	423